

Mapuçe Dünya Görüşünde Şaman ve Davul Arasındaki İlişki

Marcia Alejandra CASTRO SEPÚLVEDA¹

Öz

Ruhsal inançlar, dünya toplumlarında her zaman birincil ve önemli bir yer işgal etmiştir. Bu nedenle, bu insanî ve ilahî bağlantı, yerli halkların yaşadığı çevreden etkilenmiştir. Bu makale, Mapuçe halkının hem dünya görüşüne göre hem de manevi inancına (feyentun²) göre şaman ve davul kavramları arasındaki ilişkiyi ele alacaktır. Mapuçe halkı, Amerika kıtasının güneyinde, Arjantin ve Şili'nin mevcut topraklarında bulunmaktadır. Davuluyla birlikte şamanın³ karakteri ruhsal rehberlik için mutlaka gereklidir, ikisi de diğeri olmadan var olamaz. Başka bir deyişle, ekonomik, manevi ve sosyal alanlarda Mapuçe kültürü için temel bir ikilik oluştururlar. Bu nedenle bu makale, Mapuçe halkında şaman ve davul ilişkisini ele alan antropoloji, etnomüzikoloji ve tarih alanındaki akademik literatüre dayanacaktır. Bu betimleyici çalışma, gelecekte dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan yerli topluluklarda Şamanizm kavramı ve temel unsurları üzerine Mapuçe Şamanizm'i ile karşılaştırmalı araştırmalar için faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Mapuçe, Şamanizm, Şaman, Davul, Machi, Kultrun

The Relationship between the Shaman and the Drum in the Mapuche Mindset

Abstract

Spiritual beliefs have always played a fundamental role in world societies. Therefore, the relationship between man and the divine was influenced by the environment the primitive peoples lived in. This paper explores the concepts of the shaman and his drum according to the mindset and spiritual beliefs (feyentun) of the Mapuche people. This nation is located in the southern part of the world in the present territories of Argentina and Chile. The figure of the shaman with his drum is invariably essential for spiritual leadership and cannot exist without each other and constitute an important dichotomy for the Mapuche culture in the economic, spiritual and social realms. Therefore, this paper will rely on scholarly literature in anthropology, ethnomusicology, and history that examines the relationship between the shaman and the drum among the Mapuche people. This review work may be helpful for future comparative studies of the concept of shamanism of the Mapuche and its basic elements in indigenous communities inhabiting different geographical regions of the world.

Key Words: Mapuche, Shamanism, Shaman, Drum, Machi, Kultrun

Atıf İçin / Please Cite As:

Castro Sepúlveda, M. A. (2021). Mapuçe dünya görüşünde şaman ve davul arasındaki ilişki. *Journal of Turkic Civilization Studies*, 3(1), 42-51.

Geliş Tarihi / Received Date: 18.03.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 30.04.2022

¹ Türkoloji Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi, Doktora. 2250D02003@manas.edu.kg

² Mapuçe dilinde dini inanç anlamına gelen kelime.

³ Hastaları iyileştirmek, ilahi, ruhları çağırarak vb. için doğaüstü güçlere sahip olan kişi.

GİRİŞ

Şamanik inançlara sahip yerli halkların çoğu, içinde yaşadıkları doğal çevre ile büyük bir ilişkiye sahip olmuştur ve insan olarak kendi aralarında ve içinde yaşadıkları doğal dünya arasında belirli bir kutsal deneyim yaratmayı başarmışlardır. Tüm bu unsurlar, yerli toplumun dünya görüşünün bir parçasıdır ve bir kutsallık değerine sahiptir. Kutsal kavramı altında inançları olan halkların ruhanî kültürünün “*hierosentrik*⁴” (Yunancadan; hieros: kutsal) olarak bilindiğini belirtmek önemlidir ve “*teo-merkezcilik*⁵” (Yunan dilinden, theos: tanrı) kavramıyla ilgili değildirler çünkü tanrıların mevcudiyetinin önemi, yalnızca yerli grubun bireysel veya toplumsal doğasının zorluk anlarında özel bir yer tutmaktadır (Imbelloni, 1979: 294).

Şamanik inanç kültürlerinde, şamanın rolü önemlidir, çünkü bu kişi kendi topluluklarında yaşayanların psikolojik, fiziksel ve ruhsal gereksinimleriyle ilgilenmektedir. Şaman, kendi sosyal grubunda tanrıları, ruhları ve olağandışı gerçeklikleri ile doğrudan iletişim hâlinde olan özel bir insan olarak görülür ve kendinden geçmiş, şifacı, sanatçı, şair, müzisyen, vb. kozmik ve dünyevi ekolojinin yargıci ve koruyucusu sayılmaktadır. Ancak günümüzde Şamanizm, antropolog Mircea Eliade'nin⁶ belirttiği gibi, “Şamanizm, kendinden geçme tekniğidir ve şamanı bir rahip, mistik ve şair olarak tanımlar” şeklinde bilimsel düzeyde tanımlanabilmektedir. Bu nedenle, bu amaca ulaşmak için aletlerin kullanılması gereklidir, şamanın her ruhsal yolculuğunda özel davul⁷ olarak bilinen kutsal unsurun önemi burada ortaya çıkmaktadır.

Mapuçe, Şili'deki en kalabalık yerli halktır. Şili'nin orta ve güney bölgelerinde yaşarlar, ayrıca Arjantin'in batı güneybatısındaki bölgelerde de bulunmaktadır. Amerika kıtasının keşfinden ve Avrupa tarafından fethinden önce, Mapuçe kültürü, eski zamanlardan beri, var olan Katolik ve Evanjelik dinin büyük etkisine rağmen, bugün Mapuçelilerin büyük çoğunluğunda derinden kök salmış bir ruhanî ve dinî inançlar sistemi geliştirmiştir. Mapuçe dünyasının bir parçası olan her insanın rolü gibi, Mapuçe dinsel ve sosyal hayatında da kutsal kavramı büyük önem taşımaktadır. Kutsalın anlamını çok daha iyi anlayabilmek için bir ruhanî rehberin ya da bir şamanın varlığını anlamak gerekmektedir.

Mapuçe şamanı daha çok “*machi*⁸” olarak bilinir ve *epiken*⁹ cinsine aittir, yani kadın veya erkek olabilir, ancak çoğu zaman bu önemli rolü bir kadın üstlenir. Mapuçe ayinlerini veya törenlerini gerçekleştirmek için kutsal kombinasyonu elde etmek için, *machin* kendi davuluna veya *kultruna*¹⁰ sahip olması gereklidir. Bu nedenle *kultrun* bir tören davulu ve aynı zamanda bir müzik aletidir ve Mapuçe kültürü için büyük önem taşımaktadır ve bu davul, *nguillatun*¹¹ gibi şifa veya dualar için olanlar gibi farklı kutsal ritüellerin katılımında esas olarak machiler tarafından kullanılır.

Bu çalışma Mapuçe kültüründe şaman (*machi*) ve davul (*kultrun*) kavramlarını ve ikili ilişkisini ele alacaktır. Şaman ve davul arasındaki bu fenomen sorununa cevap verecek bilgiler, antropoloji, etnomüzikoloji, etnoloji ve tarih gibi disiplinlerde araştırma yapan antropolog ve tarihçilerin akademik literatürüne dayanacaktır.

Bu çalışmanın düzeni şu şekilde olacaktır: iki ana bölüme ayrılacaktır; birinci bölüm, Mapuçe ruhsal inançlarına göre şamanın rolü ve figürü ile Mapuçe şamanının inisiyasyon ve öğrenme sürecini ele alacaktır. İkinci bölümde davul ve aynı zamanda farklı amaçlarla başka gerçekliklere yolculuk yapmak amacıyla ayinlerini gerçekleştirirken davulun şaman üzerindeki ruhsal etkisi ele alınıp ve bazı Mapuçe ritüellerinde üretim ve kutsal kullanım tartışılacaktır. Son olarak, Mapuçe

⁴ Dinî bir inancın temeli kutsal kavramıdır.

⁵ İnsanmerkezcilik ve varoluşçuluğun aksine, Tanrı'nın varoluşun merkezi olduğu inancı.

⁶ Filozof, dinler tarihçisi ve Rumen romancı ve aynı zamanda Chicago Üniversitesi'nde profesör. Dini deneyimin önde gelen bir yorumcusuydu ve dini araştırmalarda bugüne kadar devam eden paradigmalara oluşturdu.

⁷ Vurmalı çalgı, bir bağıt veya sopayla vurulduğunda, sallandığında veya kazındığında ses çıkaran bir müzik aleti türüdür.

⁸ Mapuçe dilinde şaman.

⁹ Bu, hayvanları veya erkek ya da dişi cinsiyetten insanları belirsiz bir şekilde gösteren isimler için geçerlidir.

¹⁰ Machi tarafından Mapuçe dilinde ruhani törenlerde kullanılan kutsal davul.

¹¹ Mapuçe dini töreni. Bu ayin, esenlik istemek, topluluğun birliğini güçlendirmek veya alınan faydalar için şükretmek için manevi dünyayla bir bağlantı görevi görmektedir.

dünya görüşüne dayalı olarak Şaman ve davulu arasındaki yakın ve samimi ilişki hakkında bir sonuca varılacaktır.

Mapuçe Şamanı

Mapuçe halkının geleneksel kültüründe machi, dünyanın doğal dengesine karşı aşırı gçlerin olumsuz etkisinden kaynaklanan hem fiziksel hem de ruhsal nitelikteki rahatsızlıkları (sağlık aracıdır) iyileştirme rolüne sahiptir. Buna ek olarak, machi, atalarının topraklarında hâlâ var olan Mapuçe topluluklarında bir tören lideri ve atalara ait inanç ve uygulamaların ana taşıyıcısı olarak bilinmektedir.

Fotoğraf 1. "Kultrun" alan Mapuçe Őamanlar (1900'den Bir Fotoğraf, Carrereñi Sector, Chol-chol)¹²

Mapuçe İnancının Genel zellikleri

Feyentun'a (Mapuçe manevi inancı) göre, st dünya açık mavi renkli bir bölge olarak temsil edilmektedir ve "wenu mapu"¹³ adını alır ve bu boyutta farklı türde tanrılar bulunmaktadır. Machi, topluluğu ile wenu mapu arasında sorumlu veya aracı olan tek kişidir. Yukarı Mapuçe dünyasının tanrılarıyla olan bu kutsal arabuluculuk, insanlara esenlik, huzur ve bolluk vermektedir. Ayrıca Mapuçe inancı, "minche mapu"¹⁴ olarak bilinen kötü ruhların yaşıdığı ve insanlara zarar vermeye çalıştığı bir yeraltı dünyasından bahsetmektedir.

Bu nedenle, Mapuelerin yaşıdığı topraklarda iyi ve kötü arasında bir ikilik oluşturmaktadır. Mapuçe Şamanı, faaliyetlerinde ilahî bir iyilik temsiline sahiptir ve kendisine kehanet, tedavi ve ritüel gerçekleştirme vasıfları bahşedilmiştir. Bununla birlikte, ayinlerini kötü ruhlarla gerçekleştiren muadili, *kalku*¹⁵ veya karanlık bir Şaman olmaktadır. Bu kalku soyunun aileden miras kaldığı veya Şamanik bilgilerinden yalnızca finansal olarak kr elde etmekle ilgilenen Őamanlar olabileceği söylenir. Bu insanlar *admapu*¹⁶ kurallarına saygı duymamaktadırlar. Kötü ruhlar parçalayıcı bir g olup *wekufe*¹⁷ denilen varlıklardan gelirler ve tamamen haset, acı gibi zararlı duygularla beslenirler. Ana amaçları hastalık ve lme neden olmaktadır.

¹² https://www.chilecollector.com/archwebpost/archwebposttemas/postaraucanos_2.html

¹³ Wenu mapu, hayat veren ve insana evre ile bir arada yaşamayı öğreten gçlerin olduğu alandır.

¹⁴ Doğaüstü ve kötü dünyaya karşılık gelen aşığıdaki bölgedir.

¹⁵ Kötülüğü ruhani bir şekilde uygulayan bir kişi veya "kara by" yapan bir büyücü.

¹⁶ Mapuçe toplumunda davranışı yöneten eski gelenekler, yasalar, haklar ve geleneksel normlar seti.

¹⁷ Wekufe zararlı bir ruhtur, kavramı geniştir çünkü canlı bir varlığı, bir niteliği veya aracıyı kapsayabilir.

Geleceğin Machi'si için Başlangıç ve Öğrenme Yolu

Şamanik inançlara sahip birçok kültürde, inisiyasyon yolu görünmezdir ve yalnızca müstakbel machi çırağı tarafından algılanabilmektedir. Bu dinamiğin bir labirent şeklinde olduğu söylenir ve bu, tüm machi adaylarının ve bu dünyevi dünyayı terk eden ölülerin ruhlarının çıkması gereken yolculuğu temsil etmektedir. Bu yolun genellikle Mapuçe şarkılarında ve törenlerinde anlatılan farklı engelleri olmaktadır. Sadece kalifiye olan taliplerin sonuna kadar gidebileceği, geri kalanların ise ya başaramayacakları ya da bu yolda kaybolup machi olamayacakları söylenmektedir.

Zorunlu inisiyasyondan sonra machi, kultrun'unu (Mapuçe davulu) rüyalarında bazı doğüstü ruhlardan almaktadır. Bunlar machiye onu kullanmayı ve onu önemli anlamlara sahip sembollerle boyamayı öğretmektedir. Atalara ait bilginin öğrenilmesi, öğretmenden öğrenciye sözlü olarak gerçekleşmektedir. Bu şekilde, yavaş yavaş kültürü, şarkı söylemesi ve şamanik becerileri aracılığıyla iletişim kurmayı öğrenecektir. Böylece *kultrun*un simgesel ve ruhsal çağrışımlarına tam anlamıyla hâkim olabilecektir. Machi, akıl hocasının öğrettiği bilgiyi zaten öğrendiğinde, *kultrunu*, hayatı boyunca yürüteceği ritüeller için onun kullanacağı ana unsur olacak ve terapi, teşhis ritüelleri ile doğurganlık ve cenaze ritüelleri gibi farklı alanlarda iletişimsel işlevlere sahip olacaktır.

Genel olarak, Şamanizm'de bazı kutsal törenleri gerçekleştirmek için, psikotropik özellikler içeren bitki maddeleri gibi *enteojenlerin*¹⁸ kullanımının neden olabileceği değişmiş bir bilinç durumunda olmak gerekir. Mapuçe *machileri*, yaşadığımız dünyayla paralel başka gerçeklikleri algılayabilecekleri esrimeye ulaşmak için herhangi bir madde kullanmaz. Bu yolu öğrendikten ve tüm testleri geçtikten sonra, bu müstakbel machi tehlikede olan veya bu labirentte ruhları kaybolan diğer insanların ruhlarına yardım edebilecektir. Bazı şamanik halklar, kendilerini toplulukları için bir şaman olarak başlatabilmek için labirent yoluyla aynı kavramsal şemaya sahiptir¹⁹.

Tören Davulu (Kultrun)

Davul, Mapuçeler tarafından *kultrun* olarak bilinmektedir. Bu davul, Mapuçe mitolojisinde ve özellikle insanların dünyadaki varlığının kökeni hakkındaki efsanelerde büyük önem taşımaktadır. “Dünya ve insanlık doğduğunda, Mapuçe *kultrunu* o zamandan beri var oldu ve ilk machi onu sundu” denmektedir, bu nedenle bu temel Mapuçe unsurunun dünyanın yaratılışından beri var olduğuna inanılmaktadır (Grebe, 1973: 32).

Resim 1. Mapuçe Kultrunu²⁰

¹⁸ Enteojenler, eski kültürlerin önemli bir parçası olan psikoaktif özelliklere sahip bir bitki grubudur.

¹⁹ Amerika ve Asya kıtalarındaki diğer toplulukların başka bir boyutuna seyahatin benzer bir kavramsal organizasyonu vardır.

²⁰ Juan César Astudillo'nun fotoğrafı, Mapuche Cañete Müzesi.

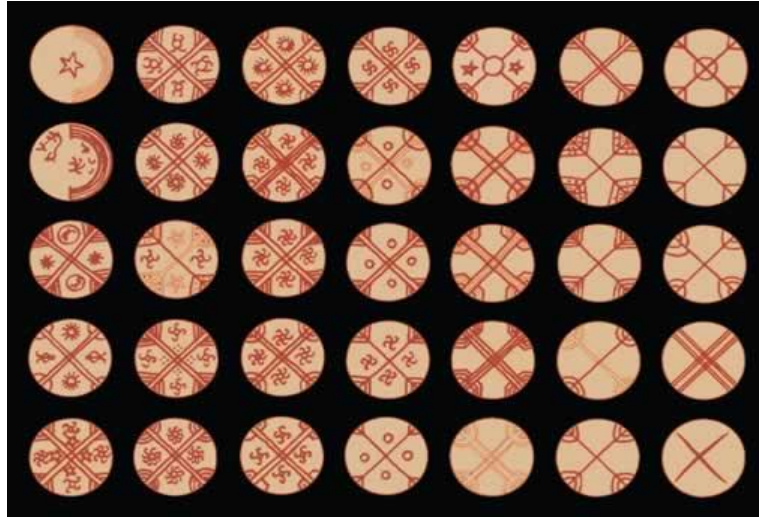
“Kultrun, Wekufe'yi korkutmak için machiler tarafından kullanılan ve kendi Őarkılarının eşlik ettiği bir davul veya kutudur. Bir yüzü ağaçtan (tabak Şeklinde), diğer yüzü deriden yapılmıştır.” (Augusta, 1966: 105). Kultrun, machi ve Mapuçe halkının mikro kozmosunun bir temsilidir veya aynı zamanda yarım küre Őeklindeki evrenin yarısının temsili olarak görülmektedir. Bu nedenle, bu sembolü bugün Mapuçe halkının giyim ve aksesuarlarındaki sanatsal temsillerde, hatta Santiago²¹, Concepcin ve Temuco gibi büyük Şili Őehirlerindeki Őehirli Őililerde görmek de çok popülerdir.

Kultrun Malzemeleri ve Yapılışı

Kultrun, vurmali bir “membranofon”²² enstrümanıdır ve timpani gibi yarım küre Şeklinde bağlı bir zara sahiptir. Tipik olarak st çapı 35-40 cm, yüksekliği 12-15 cm'dir.

Kultrun, iki usta tarafından yapılan büyük bir ksededen yapılmaktadır. Bu, *canelo*²³, *laurel*²⁴ veya *lingue*²⁵ gibi bir kudret ağacının gövdesinden yapılmıştır ve dünyayı temsil etmektedir. Bu davulun kseyi örten kuzu veya at derisinden yapılmış bir yama veya kapağı vardır, *kultrun* etrafını saran deri bağlarla sıkılmaktadır. *Kultrunu* hayvan derisi ile kapatmadan önce, içinde beyaz gümüş paralar, Şifalı otlar, hayvan kürkü, kuş tüyleri, tahıllar ve kutsal toprak gibi çeşitli sembolik nesnelere bulunmaktadır, *machinin* sesi bile *kultrun* yapılırken kendisi tarafından tanıtılmaktadır. Zanaatkrlardan birinin mapuçe dilinde (mapuzungun) mühürsüz geminin içindeki davulun gelecekteki sahibine “;Kepatunge, kepatunge machi Rosa²⁶!” sonra machi sesini davula sokarak “;Akutun, akutun! Ayywi taņi piwke!²⁷. O andan itibaren sahibinin sesi sonsuza kadar *kultrun*un içinde olacak ve onu sadece o kullanabilecek çünkü bu ge, *machinin* kişisel özelliklerini temsil eder. Daha sonra alet tamamen kapatılmalıdır (Grebe, 1973: 13).

Her machi, kendi *kultrnunu*, kutsal nitelikteki sembolleri kullanarak, dilediği genel bir yapıya göre dekore edebilmektedir. *Kultrun*un derisinin yüzeyi, dünyayı dört parçaya bölen çizgilerle çizilmiştir. Bu bölümlerin merkezinde machi'lerin bulunduğu yer ve etraflarında atalarının doğaüstü güçlerini temsil etmektedir ve ayrıca bu dört bölüm, Doğu'dan gelen dört ana noktaya göre yönlendirilmektedir (Grebe, Pacheco ve Segura, 1972: 52-53).

Resim 2. Mapuçe Kultrunelerinin Farklı Tasarımları²⁸

²¹ Şili'nin başkenti

²² Titreşimi deriden veya sentetik malzemelerden yapılmış gergin bir zarda üretilen müzik aletine membran vurmali algı.

²³ Canelo, batı Arjantin ve Şili'nin çoğunda yaşayan yaprak dökmeyen bir ağaçtır. Mapuche halkının kutsal ağaçlarından biridir ve dillerinde foye veya foyke olarak adlandırılır.

²⁴ Laurel, adını verdiği Lauraceae familyasına ait bir çalı veya ağaçtır. Akdeniz bölgesine özgüdür ve yaprakları ilaç yapımında ve yemek pişirmede kullanılır.

²⁵ Lingue, Şili ve Arjantin'in endemik bir ağaç türüdür. Persea cinsine ve Lauraceae familyasına aittir.

²⁶ Gel, gel machi Rosa! Mapuche dilinde.

²⁷ İşte buradayım, buradayım! Kalbim ne kadar mutlu!

²⁸ Jos Prez de Arce'nin izimi

Tören Kullanımı

Daha önce bahsedildiği gibi, *kultrun*, Mapuçe halkının manevi ve sosyal dinamikleri için her zaman sonsuz bir değere sahip olmuştur. Mapuçe kültüründeki çoğu vurmalı çalgı gibi, bu da kadınlar tarafından kullanılmaktadır. *Kultrun* aynı zamanda kadınlara ait bir alan olan dişil bir matrisin temsilini de içermektedir. Bununla birlikte onun sembolizminde, bu evrensel ikilik arasında bir denge oluşturmak için dişil ve erkeksi unsurlara sahiptir. *Machinin* rolünün sadece kadınlara değil erkeklere de kutsandığına dikkat edilmelidir, özellikle Şili Devleti'nin Mapuçe topraklarında konsolidasyonu ile çatışmanın ilk dönemlerinde erkekler, savaşla ilgili erkek ataları çağrıştırabildikleri için *machi* rolünde yer almışlar. Ancak şu anda her iki cinsiyetten Mapuçe şamanları var, ancak erkek olan *machi* Mapuçe törenlerinde dişil bir rol üstlenmektedir.

Manevi ve sosyal törenlerde *kultrun* veya şaman davulu yüksekliği açısından üç farklı pozisyonda kullanılabilir: Yüksek, orta ve alçak. Ritüellerin en önemli anlarında sazın en sık konumu *machi* başında yer almaktadır ve ezici bir gelişimi olmayan şarkıların çoğunda orta konum kullanılmaktadır. "*vlutun*" ve "*datun*" adı verilen tıbbi şifa ayinlerinde olduğu gibi *machinin* hastanın vücuduna yakın konumlandırılması gerektiğinden, alçak pozisyonun terapistik veya tıbbi bir anlamı olmaktadır. Bazen de bu hasta kişinin üzerindeki rahatsızlığın teşhisini koymak için elbisesine "*pewutun*" denilen ayin yapılmaktadır (Grebe: 1973: 17, 18).

Kultrunu kullanırken *machinin* vücut hareketi büyük önem taşır çünkü bu dinamik kultrun'un sesiyle koordine edilir ve yerini doğaüstü olaylara veya daha iyi bilinen adıyla "*trans*" fenomenine bırakmaktadır. Bu aşama, zihinsel konsantrasyon, sarkık vücut hareketleri, kultrun ritmi ve diğer geleneksel mapuçe enstrümanları gibi bir dizi farklı kaynakla elde edilen, yaklaşık 30 ila 60 dakika süren bir kendi kendine hipnoz hâlidir.

Şifa Ritüelleri. Bazı Mapuçe ritüelleri, insan vücudunu etkileyen ruhsal ve fiziksel rahatsızlıkları kendi iyileştirme teknikleriyle tedavi etmeyi amaçları bulunmaktadır. Dünyadaki çok sayıda yerli kültürde, müziğin güçlü bir terapistik etkiye sahip olduğu bilgisi vardır (Metraux, 1963: 583). Bu nedenle *machi*, onu kötülüğe ve hastalık tehlikesine karşı bir araç olarak kullanır (Metraux, 1963: 585).

Vlutun ve *datun* olarak bilinen ritüeller olmaktadır. Birincisi *vlutun*, törende başka bir kişinin yardımı olmaksızın hafif dereceli hastalıklar için kısaca yapılan bir şifa anıdır. *Datun* ritüeli ise daha kapsamlı ve karmaşık bir ayin olup, ciddi veya kronik hastalıklar için kullanılmaktadır. Bu dinamikte, *machiye*, Mapuçe dilinde "*yegvlfe*" olarak bilinen, ilgili tören enstrümanlarını *machi* ile birlikte ve dönüşümlü olarak çalan bir müzik asistanı eşlik etmektedir. Ayrıca Mapudungun'da "*meli kefafafe*"²⁹ olarak anılan dört efsanevi savaşçının varlığını görmek mümkündür (Grebe, 1973: 29).

Fotoğraf 2. Machiler Bir Hastayı Tedavi Ediyor (yaklaşık 1908)³⁰

²⁹ Dört efsanevi savaşçı, dört genç veya yetişkin erkek tarafından kişileştirilen dört savaşçı tanrıyı (*meli weichafe*) temsil eder. Eğri veya uzun kolihue çubukları taşıyarak, "ritüel çığlıklarıyla *machi*'nin transını uyarmak ve hastalığın kötü ruhuyla savaşarak hastayı savunmak zorunda kalarak hastanın etrafında nöbet tutarlar."

³⁰ "Tüm ulusların kadınları, özelliklerinin, alışkanlıklarının, tavırlarının, geleneklerinin ve nüfuzunun bir kaydı"nın 416. sayfasından görüntü (1908).

Dua Ritüelleri. Mapueler, dua etmeyi ve toprağın ve hayvanların bereketini istemeyi amaçlayan “nguillatun³¹” ritüeline sahiptir. Bu her dört yılda bir yapılmaktadır. Burada “ngenpin³²” veya konuşmacı önemli bir role sahiptir ve genellikle bu töreni yönetmektedir. Ngenpin olmadığında, machi bu rolü üstlenir ve bu töreni yönetmektedir. Gelecekteki hasatların bereketinin ve sığır bolluğunun istendiği bu ritüelin amacına ulaşması için topluluklarda ve vrelerinde yaşayan insanların varlığının olması önemlidir. Buna ek olarak, tarih “Wallmapu³³” coğrafyasında belirli bir kırsal bölgede komşu olan farklı Mapuçe toplulukları arasındaki samimi ve yakın bir sosyal buluşma anıdır.

“Topluluğun, Dünya’nın, insanların Yaraticısı olan ve yaratmaya devam eden g olarak çeşitli tezahrlерinde Yüce Ruh olan Mavi Ruh'a adak ve dualar yoluyla haraç ödediği manevi bir tezahür olan guillatun” dua ritüeli olarak kabul edilip uygulanmaktadır (Chihuailaf, 1999: 79).

Resim 3. Şili Krallığı'nın Tarihsel İlişkisinde Bir Guillatun (1646)³⁴

Mapuçe toplulukları için çok önemli bir ritüel, bir machiye veya sosyal gruplarında ölen ve “eluwn³⁵” olarak bilinen önemli bir kişiye adanan cenaze törenidir. Kultrun ve diğer Mapuçe müzik aletleri kullanılmaktadır. Bu cenazede ölen kişinin akrabaları, arkadaşları toplanmaktadır. Katılımcılar arasında bir hüzün havası olmaktadır. Katılan machilerin kultrunlarından gelen ses kasvetli ama aynı zamanda görkemlidir.

Eluwn' başka bir hayata yolculuk için bir hazırlık töreni olarak da anlatmak mümkün. Bu nedenle geçmişte Mapueler eluwn törenlerini yaptıklarında bir wampo³⁶ yaptılar, merhumu

³¹ Bu ayın, esenlik istemek, topluluğun birliğini güçlendirmek veya alınan faydalar için teşekkür etmek için manevi dünyayla bir bağlantı olarak çalışmaktadır.

³² Ngenpin, (Mapudungun ngenpiñ'den, ngen, 'sahip' ve pin, 'söylemek'ten) kelimelerin sahibi, konuşmacı, Mapuche toplumunda nasıl söyleyeceğini bilen kişidir.

³³ Mapuche bölgesi veya iki bölgesel makro uzay içeren lke: And Dağları sıradağlarının batısındaki Gulumapu; Puelmapu, And Dağları'nın doğusunda.

³⁴ Şili Krallığı ile İsa Cemiyeti'nin burada yerine getirdiği misyonlar ve bakanlıkların tarihsel ilişkisi / yazan Alonso de Ovalle. Roma: Francisco Cavallo tarafından, 1646. 445, [16] numarasız sayfalar, [28] numarasız plakalar (bazıları katlanmış).

³⁵ Mapuçe dilinde cenaze töreni.

³⁶ Şu anda güney Şili ve güneybatı Arjantin'e tekabül eden bölgede, özellikle yerli Lafkenes (Costino Mapuches) tarafından Hispanik ncesi dönemlerden beri kullanılan monoksil tekne.

koydukları yere tüm kişisel eşyalarıyla birlikte ayrılmak zorunda kaldı; kıyafetleri, *trarilonko*³⁷ları, eşleri, takıları vs.

Fotoğraf 3. Mapuçe Cenaze Töreni³⁸

SONUÇ

Sonuç olarak, şamanik inançların hâlâ büyük bir etkiye sahip olduğu ve çağdaş kültürümüzün bir parçası olduğu görülmektedir. Şamanizm sadece dünyanın belirli bir bölümünde izole edilmiş dinsel ve sosyal bir olgu değildir.

Daha önce gösterildiği üzere Mapuçe halkı için en mükemmel tören aracı “kultrun”dur. Bu davulun sahibi olan machi ile çok yakın ve samimi bir ilişkisi olmaktadır. Bu bağlantı, Mapuçe şamanının rüyaları ve vizyonları aracılığıyla topluluğunun ruhanî ve sosyal rehberi olma yolunu izlemeye çağrılmasıyla başlamaktadır. Kultrun sembolü aynı zamanda bir machi olmak için gerekli olan bu uzun meditasyon ve atalardan kalma bilgiyi öğrenme sürecini de temsil etmektedir. Daha sonra bu sembol, işlenmesi ve kultrunun sahip olacağı sembollerin seçimi yoluyla, machinin ellerinde somutlaşmaktadır. İlk andan itibaren kultrun, machinin maddi varlığı olan bir unsurdan çok daha fazlasıdır. Kultrun onun arkadaşı, onu koruyan savaş atı ve bu da onu, yaşadığı toplumun ortak refahı, sosyal ve doğal çevresi için çeşitli amaçlarla ritüelleri gerçekleştirirken doğru yola yönlendirmektedir. Çeşitli rahatsızlıkların tedavisinde ses yoluyla faydası olmaktadır.

Kultrunu olmadan bir machi hakkında konuşamazsınız, bu bir şövalyenin büyük bir savaş için atının ve kılıcının olmadığını söylemek gibidir. Her ikisi de Mapuçe dünya görüşüne göre ayrılması imkânsız bir ikilik oluşturmaktadır.

Kultrununu kullanan machi, enstrümanı kullanarak kötü ruhları uzaklaştırabilir. Bu machi ayrıca şifalı bitkiler yoluyla rahatsızlıkları iyileştirmek için çarelerin hazırlanmasına yardımcı olmaktadır. Mapuçe şamanlarının şifalı bitkilerin çeşitliliği ve bunların kullanımı konusunda büyük bilgiye sahip olduklarına dikkat edilmelidir, bu nedenle genellikle kuşaktan kuşağa diğer machilerden miras kalan bilgiler yoluyla çok çeşitli farklı ilaçlara veya tedavilere sahiptirler.

Kultrun kavramı ve anlamı, machi ve onun yakın çevresi için bir araçtan çok daha fazlasıdır. Aynı zamanda machinin şamanik güçleri ve onun ritüel faaliyetleriyle ilişkilendirilen, kişinin kendi etnik kimliğini pekiştiren bir semboldür. Kultrun, dünyanın bereketini, sağlığı ve hayatta kalmayı, yani yaşamın ölüme karşı zaferinin bir temsilini sembolize etmektedir.

³⁷ Trarilonko, Mapuçe yerlileri tarafından takılan bir saç bandıdır.

³⁸ <https://www.tvu.cl/programas/lcc-en-movimiento/2018/02/02/asi-es-como-el-pueblo-mapuche-despedia-a-sus-difuntos.html>

ETİK BEYAN

“Mapuçe Dünya Görüşünde Şaman ve Davul Arasındaki İlişki” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler zerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu alışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gnderilmemiştir.

KAYNAKA

- Augusta, F. J. (1966). *Diccionario araucano*. Padre Las Casas, San Francisco.
- Chihuailaf, E. (1999). *Recado confidencial a los chilenos*. Santiago: LOM Ediciones.
- Eliade M, (1960). El Chamanismo y las Técnicas Arcaicas del xtasis. México, Fondo de Cultura Económica, 454 pp. Mitos, sueños y misterios. Buenos Aires, Fabril, 277 pp.
- Grebe, M. E. (1971). *Clasificación de instrumentos musicales*. En *Revista Alusical Chilena*, xxv(113-114), 18-34.
- Grebe, M. E. (1973). *El kultrn mapuche: Un microcosmo simbólico*. *Revista Musical Chilena*, 27(123-1), 3-42. <https://revistamusicalchilena.uchile.cl/index.php/RMCH/article/view/11946> adresinden alındı.
- Grebe, M. E., Pacheco, S. ve Segura, J. (1972). *Cosmovisión mapuche*. En *Cuadernos de la Realidad Nacional*, 14, 46-73.
- Imbelloni, J. (1979). *De la Naturaleza de los Dioses (funcional, onomástica y numérica) y de los Dioses Encsmicos en particular*. En recop. subtit. "Religiosidad Indígena Americana"; Castaňeda, Bs. As., sayfa. 29.
- Metraux, A. (1963). Religion and shamanism. En *Handbook 01 South American Indians*. New York: Cooper Square.

EXTENDED ABSTRACT

Spiritual beliefs have always held a primary place in world societies. Therefore, the relationship between man and deity has been influenced by the environment, in which indigenous peoples have lived. Shamanism is defined as a type of traditional belief and practices similar to the concept of animism (a concept encompassing various beliefs in which any element in the surrounding world is endowed with movement, life, soul, or consciousness). Shamans usually take their supernatural power from the forces of nature, including those of animals, to become mediators between the earthly world and the spirit world.

This article explores the relationship between the concepts of shaman and drum according to the worldview and spiritual beliefs (feyantun) of the Mapuche people. The Mapuche live in southern South America, mainly in central Chile (Araucania and Los Lagos) and adjacent regions of Argentina. The Mapuche are the largest indigenous people in Chile. It is important to note that the beliefs of the Mapuche people have not survived in the written form, since their ancient legends and myths were communicated orally until the arrival of the Spanish. The presence of the Mapuche shaman with his drum is necessary for spiritual guidance, and cannot exist without each other. The Mapuche drum is known as the kultrun. This sacred instrument is of great importance in Mapuche mythology, especially in the legends of the origin of man on Earth. The shamanic drum, for example, is referred to as the "horse" or "rainbow bridge" between the physical and spiritual worlds" (Maxfield, 1994: 157)³⁹ since the sound of the drum enables the shaman to reach an altered state of consciousness to start and make this journey. In other words, it represents a fundamental dichotomy to the Mapuche culture in the economic, spiritual, and social spheres. This sacred mediation with the gods of the higher world of the Mapuche gives people peace, tranquillity, and prosperity. According to Feyentun (Mapuche spiritual belief), the upper world is represented as a sphere of a light blue called "wenu mapu," and there are different types of gods in this realm. The machi or shaman of the Mapuche is the only person responsible or mediator between the connection of their commune and the "wenu mapu," and this person also conducts

---

³⁹ Maxfield, M. (1994). The journey of the Drum. *ReVision*, 16(2), 157-163.

ceremonies and prepares herbs to treat illnesses using the drum to treat any variety of health problems, including injuries, addictions, depression and chronic illnesses.

This article examines the concepts of a shaman (machi) and drum (kultrun) and their dual relationship in Mapuche culture. The information that will answer the problem of this phenomenon of shaman-drum interaction will be based on the scholarly literature of anthropologists and historians researching disciplines such as anthropology, ethnomusicology, ethnology, and the history of the Mapuche people. The review research may be useful for comparative studies of the concept and basic elements of Mapuche shamanism in indigenous communities that still exist in different parts of the world. In addition, studying, analyzing, and comparing beliefs, discourses, and cultural and social practices among different peoples can be helpful in recognizing other ways of viewing the world. With this knowledge, we can get answers to possible hypotheses or phenomena related to indigenous peoples and their cultures. American studies (the study of North and South America) and Turkology (the study of the Turkic world) in social sciences such as anthropology, linguistics and sociology can work together to observe and analyze possible similarities or differences that can be studied or explore in perspective within an interdisciplinary framework.